

ఆదిత్య హృదయమ్

దాడగడప వేంకట
నరసింహారావు

Cover design: Kolluri Soma Sankar

Surya image on cover is taken from

<http://te.wikipedia.org/wiki/%E0%A4%B0:SuryanarayanaSwamy.jpg>

(Public Domain)

ఆదిత్యహృదయమ్
బ్రహ్మకృత రామస్తవమ్
వీతిహోత్రోత్థిత సీతాప్రదానమ్

దూడగడప వేంకట నరసింహారావు

దూడగడప వేంకట రామలక్ష్మీనరసింహమూర్తి
బాడిద పద్మనాభరావు

Aditya Hrudayam,
Brahmakruta Ramastavam,
Veetihotroththita Seetapradanam
by Dudagadapa Venkata Narasimha Rao

© B. Padmanabha Rao

First Published in 2009

Published by

Dr. B. Padmanabha Rao
C/o. Mr. B.P. Vijayendra
B13, "Dhanastra",
RBI Senior Officers' Flats,
122, N.P. Marg, Colaba,
Mumbai - 400 005.
Cell : 94419 02858

and

D.V.R.L.N. Moorty
1-4-880/16, Bank of Baroda Colony,
New Bakaram, Hyderabad - 500 080.
Phone : 27618373, Cell : 99899 94995

D.T.P. :

Balaji Graphics
106, Purushottam Apartments,
Gandhinagar, Hyderabad - 500 080.
Phone : 27607125

Printed at :

Charita Impressions
1-9-1/26/B, Azamabad,
Hyderabad - 500 020.

పీఠిక

శ్రీ హరి గురుభ్యో నమః ఓమ్

అన్నవరము,
ముదినేపల్లి పోస్టు,
కృష్ణా జిల్లా - 521 325.

15-4-1977

Dear Paddam! Hearty Blessings,

నీవు కోరిన 'ఆదిత్యహృదయము' 'రామస్తవము'లకు ప్రతిపదార్థ తాత్పర్యములు వ్రాసి ఇందుతో పంపుచున్నాను. దీనిని అందుకొని అందినట్లుగా నాకు వెంటనే తెలియజేయగోరుచున్నాను. అప్పటికి నా ప్రయత్నము సఫలీకృతమైనదని నాకు తృప్తి కలుగుతుంది.

నీ వద్దనుండి వచ్చిన తరువాత దీనిని పంపటం కొంత బాగా ఆలస్యమే అయినది. ఈ ఆలస్యమునకు కారణం, ఆ మధ్యను నీకు ఒకసారి వ్రాసినట్లుగా నాకు పిల్లల చనువు ఎక్కువగా ఉండటం ఒకటి, రెండవది నీవు అడిగినావు గనుక నా పూర్తి ఆలోచననంతయును వినియోగించి నీకు విశదముగా వ్రాసి పంపుదమన్న కోరిక మరియొకటి. ఈ రెండు కారణములచేతను ఆలస్యముగా పంపుచున్నాను. నీవు కోరిన విధముగ నీకు విశదమగునట్లు వ్రాసినను తృప్తితో ఆలస్యముగనే దీనిని ఇప్పుడు పంపుచున్నా, దీనియొక్క మెరుగుతరుగులు లోపా లోపములు నిర్ణయించవలసినవాడవు నీవే. నీవు దీనిని రెండుమూడుసార్లు వివరముగా సావధానముగా సాకల్యముగా చదివి - నీ మనసున కలిగిన భావములను దాపరికము లేక యథాతథముగా నాకు తెలియజేయకోరినాను. నీవు వెలువరించిన అభిప్రాయము మీద నా భవిష్యదాలోచనాసరళిని నడపుకొన గలను. కనుక తప్పక నీకు వీలైనప్పుడు నీ అభిప్రాయమును పంపగోరెదను.

నాకు ఉన్న భాషాజ్ఞానమంతయు ఆంధ్ర ప్రబంధ పఠన వలన వచ్చినదే. ప్రారంభములో స్కూలులో చదువు రోజులలో గూడ తెనుగు గ్రంథములనే నేను గురుముఖతః చదువుకొన్నాను గాని సంస్కృత కావ్యములను గురుముఖతః చదివినవి చాలా తక్కువ. తరువాత కాలములో తెనుగుకు సంస్కృతము మాతృకయైన కారణమున నేను స్వయంకృషి వలన స్వోపజ్ఞ మూలముగా సంపాదించుకొన్న అల్పజ్ఞానమే కాని విశేషజ్ఞానము తక్కువ. ఇప్పటికిని సంస్కృతమును గురుముఖతః చదివినచో ఎంత బాగుండునో అని నా మనసు ఉవ్విళ్ళూరుచూ ఉంటుంది. కాని ఇక అది సంభవమయే

దూడగడప వేంకట నరసింహారావు పంతులు గారు,
దూడగడప సేతుబాయి గారు

జననం : 22-06-1909

జననం : 1914

మరణం : 19-03-1988

మరణం : 16-02-1987

కార్యము కాదు. అయినను సంస్కృతసభల యందును సమావేశముల యందును నాకు తగిన గౌరవమును నేను పొందుచునేయున్నాను. శ్రీమదుత్తరాదిమఠ శ్రీపాదులు మొదటగా బందరు విచ్చేసినప్పుడు వారికిచ్చిన సంస్కృతసమానపత్రమును నేనే కూర్చి వారి మన్ననల నందినాను. ఇప్పటి వరకును వారియొక్క అనురాగమునకు కారణమదియే.

ఈ అర్థతాత్పర్యములను కూడా నేను సాధ్యమైనంత వరకు ఏ పొరబాట్లను లేకుండనే వ్రాసినానని ఎంచుచున్నాను. ఏమేని పొరబాట్లు (అర్థములు వ్రాయుటలో) ఉన్నచో తెలిసినవారికి చూపి సరిచేయించవచ్చును. ఇవి వ్రాసిన మీదట రామాయణమంతకును కనీసము సుందరాకాండకైనను ఇటుల వ్రాసినచో ఇతర భాషాకోవిదులైనవారికి సంస్కృతభాష ప్రారంభకులకు (ముఖ్యముగా సుందరకాండ పారాయణ చేయువారికి) ఎక్కువ ఉపయోగ కరము కాగలదని మనసుకు ఉత్సాహముగా నున్నది. నీవు దీని మీద యిచ్చే అభిప్రాయము ఈ ఉత్సాహము కార్యరూపమగుటకు ప్రోద్బలకారి కాగలదు. మనము తిరిగి కలసికొన్నప్పుడు వీని విషయమంతయును మాట్లాడుకొన వచ్చును. నీ అభిప్రాయమును మటుకు తప్పక పంపుము. అందినట్లు వెంటనే తెలియజేయుము.

గ్రహించవలెను

దూ.వెం. నరసింహారావు

మనవి

బాడిద రాంబాయమ్మగారు, బాడిద మాధవరావు పంతులుగారు - నాకు మాతాపితరులు. దూడగడప శ్రీనివాసరావు పంతులు గారు, దూడగడప వేంకట నరసింహారావు పంతులు గారు నాకు మేనమామలు. నా తల్లిదండ్రులు, నా మేనమామలు - నాకు జ్ఞానప్రదాతలు, స్ఫూర్తిప్రదాతలు. నా ఇరువురు మేనమామల లోను, కనిష్ఠులు వేంకట నరసింహారావు పంతులు గారు నాకు చిరస్మరణీయులు. వారికి కవిసామ్రాట్ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ గారు, కోలవెన్ను రామకోటీశ్వరరావు గారు, బందరులోని ఆంధ్ర జాతీయ కళాశాలలో విద్యాగురువులు. భోగరాజు పట్టాభి సీతారామయ్య గారు వారికి స్వాతంత్ర్య సమరస్ఫూర్తిని ఇచ్చినవారు. బెజవాడ గోపాలరెడ్డి గారు వారికి రాయవేలూరు జైలులో సహవాసులు. ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసన మండలి ప్రధాన అధ్యక్షులు గొట్టెపాటి బ్రహ్మయ్య గారు, మద్రాసు రాష్ట్ర పరిజన సంక్షేమ శాఖమంత్రి వేముల కూర్మయ్యగారు వీరికి రాజకీయ సహచరులు.

అన్నిటికీ మించి, దూడగడప వేంకటనరసింహారావు పంతులుగారు బుధజన విధేయులు. తమకంటే పెద్దవారిని అందరను గురువులుగా భావించువారు. ప్రత్యేకముగా - తన అన్నగారైన శ్రీనివాసరావుపంతులుగారి యెడల, సోదరి అయిన మా తల్లిగారి యెడల, మా తండ్రిగారి యెడల అపరిమితమైన - గురుభక్తి కలిగినవారు. నాపైన పుత్రవాత్సల్యము అధికముగ కలిగినవారు.

వారికి మేనల్లుడనగుట నా పూర్వజన్మ సుకృతము.

1975, 1976 సంవత్సరములలో నాకు ఉద్యోగరీత్యా ఇబ్బందులు, కష్టములు సంభవించినవి. “తరణోపాయముగ ఆదిత్యహృదయమును పఠించినచో మనశ్శాంతి కలుగు”నని, ఉద్యోగ సహచరులు, కీర్తిశేషులు శ్రీ శివాజీ మొక్కపాటి గారు సలహా ఇచ్చినారు. శ్రీ మామిడిపూడి రామకృష్ణయ్యగారు రచించిన సంగ్రహ రామాయణ పఠన ప్రారంభము చేసి, తోడుగా ఆదిత్యహృదయమును అనుదినము ప్రార్థనగాను, పారాయణగాను, నేటికినీ చేయుచునే ఉన్నాను. ఆ సమయములోనే ఆదిత్య హృదయము, బ్రహ్మకృత రామస్తవము, వీతిహోత్రోత్థిత సీతాప్రదానము, ప్రతిపదార్థ తాత్పర్య సహితముగ వ్రాసి పంపవలసినదిగా మా మేనమామ గారిని కోరితిని. వారు అత్యంత కరుణతో, ఆదరముతో ఏప్రిలు 1977 లోనే పంపిరి.

ఆ రచనతో బాటుగా వారు నాకు వ్రాసిన లేఖను ఈ గ్రంథమునకు “పీఠిక”గా ప్రచురించడమైనది. “దీనియొక్క మెరుగుతరుగులు, లోపాలోపములను నిర్ణయించవలసినవాడవు నీవే” అని వ్రాయుటలో వారి మనఃప్రవృత్తి ద్యోతక మౌతుంది. నాకు వారికున్నంత మేధస్సు మృగ్యము. నా జ్ఞానము వారి జ్ఞానము

ముందు అత్యల్పము. నాకు తోచిన నాలుగు సందర్భములలో మాత్రము వారి రచనా ప్రాచుర్యమునకు భంగము కలుగకుండు నట్లుగ, నా అభిప్రాయములను నిమ్మలిఖితములుగ సూచించినాను.

ఈ ప్రచురణ 30 సంవత్సరములకు పూర్వమే జరుగవలసినది. వారివద్ద నుంచి నాకు చేరిన కొద్దిరోజులకు, వారి జ్యేష్ఠపుత్రుడు చిరంజీవి వేంకటరామలక్ష్మీ నరసింహమూర్తికి లాంఛనముగ చూపితే, చాల సంతోషించి, “మా తండ్రిగారి రచనను నేనే ప్రచురించుతాను” అని చెప్పగా, దానిని వారికి ఇచ్చినాను. అది వారి వద్దనే ఉండినది. మా యిరువురి కోరిక (ముఖ్యముగా నా చిరకాలవాంఛ) నా మేనమామ గారి శతజయంతి సంవత్సరములో సాఫల్యమైనది.

ఆగస్టు 2007లో నా ఆప్తమిత్రులు, హైదరాబాదు వాస్తవ్యులు, తత్వ విషయాసక్తులు శ్రీ NPBL శర్మగారితో ఈ విషయమును ప్రస్తావించగా, వారు ప్రచురణ విషయములో తమ మిత్రులైన శ్రీ P.P.C. జోషి గారు సహాయము చేయగలరని సెలవిచ్చిరి. అంతట P.P.C. జోషిగారి సహకారముతో తయారు అయిన ఈ గ్రంథమును భక్తితో, హృదయపూర్వక దక్షిణగా బుధ జనులకు సమర్పించుచున్నాము.

పునః శ్రీయుతులు శర్మగారికి, జోషిగారికి, ముద్రాపకులు చరిత ఇంప్రెషన్స్ వారికి కృతజ్ఞులము. దూడగడప శ్రీనివాసరావు పంతులు గారికి, దూడగడప వేంకటనరసింహారావు గారికి, బాడిద రాంబాయమ్మ, బాడిద మాధవరావు పంతులు గారలకు మా వందన సహస్రములు.

- బాడిద పద్మనాభరావు
దూడగడప వెంకటరామలక్ష్మీ
నరసింహమూర్తి

మహాశివరాత్రి
23-2-2009

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే ఆదిత్యహృదయమ్ నామ సప్తోత్తర శతతమస్కంధః సార్థతాత్పర్యమ్

శ్లో. తతో యుద్ధపరిశ్రాన్తమ్ సమరే చిన్తయాస్థితమ్,
రావణంచాగ్రతో దృష్ట్వా యుద్ధాయ సముపస్థితమ్. 1

పదవిభాగమ్ : తతః, యుద్ధపరిశ్రాన్తమ్, సమరేచిన్తయాస్థితమ్, రావణమ్, చ, అగ్రతః, దృష్ట్వా, యుద్ధాయ, సముపస్థితమ్.

వాక్యక్రమము : తతః యుద్ధపరిశ్రాన్తమ్ యుద్ధాయసముపస్థితమ్ రావణమ్ అగ్రతః దృష్ట్వా చ సమరే చిన్తయా స్థితమ్.

అర్థము : తతః = తరువాత (ఎట్టెదుటకు రావణుని రథము వచ్చిన తరువాత); యుద్ధపరిశ్రాన్తమ్ = యుద్ధము చేసి అలసటను పొందిన; యుద్ధాయ = యుద్ధము కొరకు; సముపస్థితమ్ = దగ్గరకు వచ్చిన; రావణమ్ = రావణుని; అగ్రతః = ఎట్టెదుట; దృష్ట్వా, చ = చూచియు; సమరే = యుద్ధమందలి, చిన్తయా = ఆలోచనచేత, స్థితమ్ = ఉన్నట్టియు (శత్రుమారణోపాయము ఏమిటా అని ఆలోచనలో మునిగియున్న); (రాముని అని ముందుశ్లోకముతో అన్వయము).

తాత్పర్యము : తీవ్రరోషుడైన రావణుడు ఎట్టెదుటకు రథము తోలించు కొని యుద్ధముకొరకు వచ్చియున్నవాడుకాగా వానివధోపాయమును ఆలోచించుచున్నవాడును యుద్ధమునందు లెస్సగా అలసియున్నవాడును (అయిన రామునివద్దకు అగస్త్యమహర్షి వచ్చినను ముందు శ్లోకముతో అన్వయము) పూర్వసర్గయందు ప్రత్యర్థులిర్వరును చండప్రచండముగా యుద్ధముచేసి, అలసిపోగా రావణుని సారథి రథమును ప్రక్కకు తోలినట్లును అందుకు రావణుడు సారథిని కోపించి “సూతుడా! మన రథమును శీఘ్రముగా రాఘవాభిముఖముగా తోలుము. యుద్ధములో శత్రువులను చంపకుండా

ఈ రావణుడు వెనుతిరుగుడు” అని ఎక్కువైన రోషముతో రథమును రాముని ఎట్టెదుటకు రప్పించటము వర్ణింపబడినది. అట్టి రావణుడు ఎట్టెదుట యుద్ధోద్యుక్తుడై కనబడుచుండగా శ్రీరామునకు ఇతరమేమియు దృష్టి గోచరము గాక వాని వధోపాయాన్వేషణముననే మనసు లగ్నమై తడేకనిష్ఠతో ఆలోచించుటను ‘సమరేచిన్తయాస్థితమ్” అన్న పదము ప్రయోగింపబడి ఎక్కువ సరసముగా రాముని ధీరోదాత్త లక్షణము చదువరుల మనసుకు గోచరింప చేయబడినది.

“యుద్ధపరిశ్రాన్తమ్, సమరేచిన్తయాస్థితమ్” అను ఈ రెండు విశేషణము లును రామునియొక్క అప్పటి పరిస్థితిని కళ్లకుకట్టుచు ఎక్కువ రసమును ఒప్పించుచున్నవి.

శ్లో. దైవతైశ్చ సమాగమ్య ద్రష్టుమభ్యాగతో రణమ్,

ఉపగమ్యబ్రవీద్రామమగస్త్యో భగవాన్ముషిః.

2

పదవిభాగమ్ : దైవతైః, చ, సమాగమ్య, ద్రష్టుమ్, అభ్యాగతః, రణమ్, ఉపగమ్య, అబ్రవీత్, రామమ్, అగస్త్యః, భగవాన్, ఋషిః.

వాక్యక్రమము : భగవాన్ అగస్త్యః ఋషిః రణమ్ ద్రష్టుమ్ దైవతైః చ సమాగమ్య అభ్యాగతః రామమ్ ఉపగమ్య అబ్రవీత్.

అర్థము : భగవాన్ = పూజ్యుడైన (భగవదంశసంభూతుడైన); అగస్త్యః ఋషిః = అగస్త్యమహర్షి; రణమ్ = యుద్ధమును; ద్రష్టుమ్ = చూచుటకు; దైవతైః, చ = దేవాంశసంభూతులైనవారితో (మహర్షులతో); సమాగమ్య = కూడుకొని; అభ్యాగతః = వచ్చినవాడై; రామమ్ = రాముని (వెనుక శ్లోకములో చెప్పబడిన విధముగా నున్న రాముని); ఉపగమ్య = దగ్గరకువచ్చి (చేరి); అబ్రవీత్ = పలికెను.

తాత్పర్యము : పూజ్యుడైన అగస్త్యమహర్షి దైవాంశసంభూతులైన మహర్షులను వెంటబెట్టుకొని యుద్ధమును చూచుటకు వచ్చి ఆలోచనానిమగ్నుడైన రామునితో పలికెను. సర్వభర్త సర్వకర్తయైన విష్ణువతారమూర్తి రాముడు మానవావతారమెత్తి మానవజన్మక్రమసహజమైన కష్టసుఖదుఃఖముల ననుభవించుచు ఆయా సమయములందు ఆచరించదగిన కార్యకలాపములను తనకు తెలిసినవేయైనను ఆ కాలమునకు పెద్దలు, పూజ్యులు, అనుభవజ్ఞులు నైనవారలనుండి తెలిసికొని ఆచరించుచు భవిష్యత్మానవాళికి మార్గము చూపినాడు. ఆ కాలమందలి పూజ్యులు సర్వజ్ఞులునైన మహర్షులు కూడా రాముని అవతారపురుషునిగాను సర్వభర్తగాను దుష్టశిక్షణార్థము శిష్ట

రక్షణార్థము అవతారమెత్తినవానినిగాను తెలిసికొని పూజించుచునూ కూడా ప్రతి సమయమందును లక్ష్మసిద్ధిని మనసున నుంచుకొని కనిపెట్టుచూ తగు సలహా సంప్రతింపులతో అనుసరించుచూ అనుసరింపజేసుకొనుచు లక్ష్మమును సాధించుట గోచరమగుచున్నది. రెండు పక్షముల యందును ఆధునికకాలమున నిట్టి నియమము మృగ్యమగుచున్నది.

శ్లో. రామరామమహాబాహో శృణు గుహ్యమ్ సనాతనమ్,

యేన సర్వానరీన్ వత్స సమరే విజయిష్య సే.

3

పదవిభాగమ్ : రామ, రామ, మహాబాహో, శృణు, గుహ్యమ్, సనాతనమ్, యేన, సర్వాన్, అరీన్, వత్స, సమరే, విజయిష్య సే.

వాక్యక్రమము : రామరామమహాబాహో సనాతనమ్ గుహ్యమ్ శృణు వత్స యేన సమరే సర్వాన్ అరీన్ విజయిష్య సే.

అర్థము : రామ, రామ = ఓ రామా! (రెండుసార్లు ప్రయోగించుట ప్రేమాతి శయమును తెలుపుటకు); మహాబాహో = దీర్ఘబాహుడా! (దీర్ఘబాహుత్వము శౌర్య పరాక్రమద్యోతకము, అందుచే శత్రుసంహారము నిశ్చితము); సనాతనమ్ = ఎల్లకాలములకు సత్యమైనట్టిది (నాశనములేక శాశ్వతమైనట్టి); గుహ్యమ్ = రహస్యము (మననము చేయదగినది); శృణు = వినుము; వత్స = (తెనుగులో చంటిపిల్లలను అతిప్రేమతో ‘నాయనా’ అను సంబోధనకు తుల్యమైన సంస్కృతపు మాట వత్స) నాయనా; సమరే = యుద్ధమందు; యేన = దేనిచేతను; సర్వాన్ అరీన్ = అందరు శత్రువులను; విజయిష్య సే = జయించగలవో.

తాత్పర్యము : అగస్త్యుని రాకయే శ్రీరాముని ఆలోచనాఫలప్రాప్తి కొరకు. వస్తూనే శ్రీరామా! నాయనా! ఎల్లకాలములకు శాశ్వతమైనదియై తక్షణ ఫలము నిచ్చునదియైన రహస్యమును నీకు చెప్పచున్నాను. దానిచేత నీవు యుద్ధములో సర్వశత్రువులను జయించగలవు. వినుము.

శ్లో. ఆదిత్యహృదయమ్ పుణ్యమ్ సర్వశత్రు వినాశనమ్,

జయావహమ్ జపేన్మిత్యమక్షయ్యమ్ పరమమ్ శివమ్.

4

పదవిభాగమ్ : ఆదిత్యహృదయమ్, పుణ్యమ్, సర్వశత్రు వినాశనమ్, జయా వహమ్, జపమ్, నిత్యమ్, అక్షయ్యమ్, పరమమ్, శివమ్.

వాక్యక్రమము : సుగమము.

అర్థము : ఆదిత్యహృదయమ్ = ఆదిత్యహృదయమును; జపమ్ = జపము (మంత్రావృత్తి. ఒక మంత్రమును గాని, కొన్ని శ్లోకముల సంపుటియైన స్తోత్రమును

End of Preview.

Rest of the book can be read @

<http://kinige.com/kbook.php?id=452>